

Krátkodobá predikcia vývoja slovenskej
ekonomiky v 1. polroku 2019
(verzia: február 2019)

Ján Haluška
Andrej Hamara
Branislav Pristáč

**Krátkodobá predikcia vývoja slovenskej
ekonomiky v 1. polroku 2019
(verzia: február 2019)**

**Ján Haluška
Andrej Hamara
Branislav Pristáč**

Bratislava 2019

Abstrakt

Dokument obsahuje výsledky krátkodobej predikcie vývoja slovenskej ekonomiky v 1. polroku 2019 (verzia: február 2019).

Copyright © INFOSTAT, Inštitút informatiky a štatistiky

Obsah tohto dokumentu je chránený autorským zákonom. Nemožno ho bez súhlasu autora používať, meniť alebo z neho odstrániť informácie o správe práv k nemu.

ISSN 2454-0773

OBSAH

1 ÚVOD	5
2 HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT	5
3 ZAHRANIČNÝ OBCHOD - SALDO OBCHODNEJ BILANCIE.....	10
4 SPOTREBITEĽSKÉ CENY	12
5 ZAMESTNANOSŤ A NEZAMESTNANOSŤ V HOSPODÁRSTVE.....	15
6 NOMINÁLNA A REÁLNA MZDA V HOSPODÁRSTVE	19
7 PRÍLOHA.....	21

Krátkodobá predikcia vývoja slovenskej ekonomiky v 1. polroku 2019 (verzia: február 2019)

Ján Haluška, Andrej Hamara, Branislav Pristáč
INFOSTAT Bratislava

1 ÚVOD

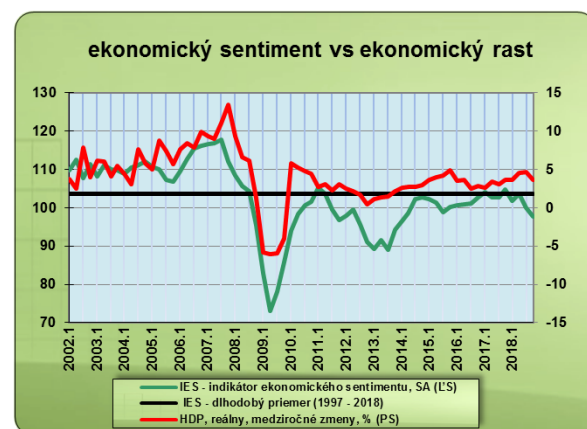
V predloženom dokumente sú prezentované a stručne interpretované výsledky krátkodobej predikcie vývoja základných makroekonomických ukazovateľov z reálneho sektora slovenskej ekonomiky v 1. polroku 2019 (tabuľka a obr. 9 až 14 v Prílohe). Prezentované odhady zohľadňujú skutočný vývoj daných ukazovateľov vo 4. štvrťroku 2018, resp. v celom roku 2018, v prípade spotrebiteľských cien aj v januári 2019. Prihliadajú tiež na výsledky konjunkturálnych a spotrebiteľských prieskumov (KSP) v januári a februári tohto roka, ako aj na aktuálne prognózy vývoja v relevantnom vonkajšom ekonomickom prostredí, teda v eurozóne, Nemecku a Českej republike, čo sú naši hlavní obchodní partneri. Ukazuje sa, že toto prostredie bude v horizonte krátkodobej predikcie generovať pre slovenskú ekonomiku s veľkou pravdepodobnosťou slabšie rastové impulzy ako v závere minulého roka¹.

¹ Štvrťročný Ifo indikátor zaznamenal zhoršenie ekonomickej klímy vo svete štvrtý raz po sebe. Aj v 1. štvrťroku 2019 to bolo vplyvom obidvoch jeho zložiek, teda hodnotenia súčasnej ekonomickej situácie vo svetovej ekonomike a očakávaní na nasledujúcich šesť mesiacov, ktoré sa výrazne zhoršili najmä v rozvinutých ekonomikách, vrátane ekonomík krajín eurozóny. Štvrťročný Ifo indikátor pre eurozónu klesol prvýkrát od roku 2014 pod nulu, predovšetkým vplyvom zhoršenia ekonomickej klímy vo Francúzsku, Taliansku a Španielsku, ale v menšej miere ide aj na vrub poklesu ekonomickej klímy v Nemecku. Zhoršenie ekonomickej klímy viedlo k spomaleniu

2 HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT

Domáca ekonomická klíma, ktorú ŠÚ SR monitoruje na mesačnej báze pomocou indikátora ekonomickeho sentimentu (IES), sa v priebehu minulého roka zásadne zmenila. Kým v 1. a 2. štvrťroku 2018 sentiment (optimizmus) ekonomických subjektov ohľadom ďalšieho vývoja slovenskej ekonomiky osciloval okolo úrovne jeho dlhodobého priemeru (103,6 za roky 1997-2018), v 3. a 4. štvrťroku 2018 ich optimizmus výrazne poklesol. Navyše, pokles sentimentu mal tendenciu prehlbovať sa stále viac pod úroveň jeho dlhodobého priemeru. Vyplýva to z priemernej hodnoty IES, odvodennej zo sezónne očistených údajov za júl až september (100,0), ako aj za október až december (97,7). Úroveň optimizmu vo 4. štvrťroku 2018 bola najnižšia od 1. štvrťroku 2014, teda za posledných päť rokov (obr. 1).

Obr. 1

Zdroj: ŠÚ SR

ekonomickeho rastu, ktoré bolo zaznamenané v eurozóne (vrátane Nemecka) aj v ČR.

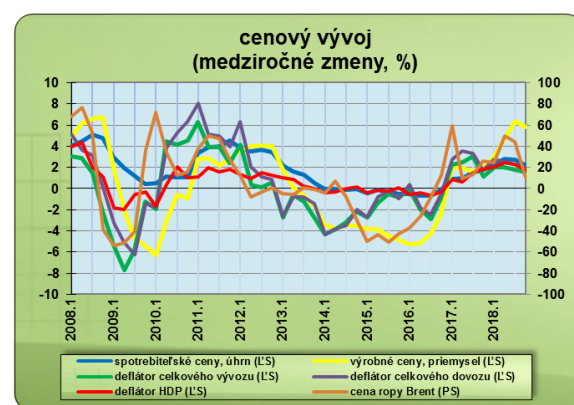
Výrazný pokles sentimentu domácich ekonomických subjektov v 3. a 4. štvrtroku 2018 (ohľadom ďalšieho vývoja slovenskej ekonomiky) súvisel predovšetkým s poklesom dôvery v službách, ale pokles dôvery bol zaznamenaný aj v priemysle, stavebníctve a obchode. Na druhej strane, dôvera spotrebiteľov si udržala rastúci trend v 3. aj 4. štvrtroku minulého roka, vďaka čomu bol pokles IES v oboch štvrtrokoch miernejší. Zatiaľ čo dôvera spotrebiteľov, ale aj v stavebníctve a obchode, bola vo 4. štvrtroku 2018 vysoko nad úrovňou svojho dlhodobého priemeru, dôvera v priemysle klesla pod jej dlhodobý priemer a dôvera v službách sa pod jej dlhodobý priemer ešte viac prepadla².

Zhoršenie ekonomickej klímy v domácom prostredí bolo v 3. a 4. štvrtroku 2018 zaznamenané nielen na medzikvartálnej báze, ale aj na medziročnej báze. Zatiaľ čo v 3. štvrtroku IES na medziročnej báze poklesol o 2,8 bodu, vo 4. štvrtroku to bolo až o 7,0 bodov (vždy v priemere). Trend rastu výkonnosti hospodárstva napriek tomu pokračoval - reálny HDP bol vo 4. štvrtroku 2018 medziročne vyšší o 3,6%, medzikvartálne stúpol o 0,8% (podľa sezónne očistených údajov). Avšak jeho rast sa vo 4. štvrtroku spomalil - medzikvartálne o 0,2 p. b., resp. o 0,1 p. b. na medziročnej báze. Kumulatívne za 1.-4. štvrtrok 2018 bola tvorba reálneho HDP medziročne vyššia o 4,1%, čo je prírastok o 0,9 p. b. vyšší ako v roku 2017.

Spolu s rastom výkonnosti hospodárstva sa vlni zrýchlil aj rast cien (deflátorov) na makroúrovni. Deflátor celkovej produkcie vzrástol oproti roku 2017 o 2,5%, deflátor

medzispotreby o 2,7% (vždy v priemere). K posilneniu inflačného charakteru domáceho makroekonomického prostredia prispeli predovšetkým ceny výrobcov v priemysle, ktorých rast sa zrýchlil relatívne najviac (obr. 2). Kým v roku 2017 index cien priemyselných výrobcov pre tuzemsko (PPI) stúpol o 1,9%, v roku 2018 o 5,0% (vždy v priemere). Rozhodujúci vplyv na zrýchlenie dynamiky jeho rastu mali ceny výrobcov energií, ktoré stúpili v priemere o 8,8%. V konečnom dôsledku to znamenalo, že sa zrýchlil aj rast úhrnnej hladiny cien na spotrebiteľskom trhu (meranej pomocou CPI) a tiež rast úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve (meranej deflátorom HDP).

Obr. 2

Zdroj: ŠÚ SR

Tlak na rast PPI a CPI v minulom roku generovali nákladové i dopytové faktory, vplyv nákladových faktorov bol však relatívne silnejší. Pokiaľ ide o vplyv nákladových faktorov, primárne ide o vzostup dovozných cien, o čom svedčí deflátor dovozu tovarov a služieb, ktorý vlni stúpol v priemere o 2,4%³. Vplyvom

² Vývoj IES a všetkých piatich zložiek jeho štruktúry na mesačnej báze, teda indikátorov dôvery v priemysle, stavebníctve, obchode, službách a indikátora dôvery spotreby spotrebiteľov, je v podobe konjunkturálnych sáld zobrazený na obr. 1 až 6 v Prílohe.

³ K rastu cien dovozu významne prispela aj cena ropy *Brent* na svetovom trhu. Zatiaľ čo v roku 2017 barel tejto ropy medziročne zdražel zhruba o 25%, v roku 2018 cca o 31% (vždy v priemere). V priebehu 2. polroka 2018 sa však rast ceny ropy na medziročnej báze vplyvom viacerých faktorov spomaľoval. Výrazný útlm rastu zaznamenala cena ropy v posledných dvoch mesiacoch minulého

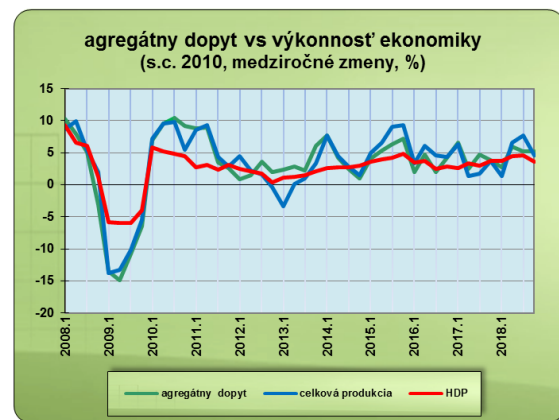
vývoja ceny ropy na svetovom trhu v minulom roku sa však dynamika jeho rastu spomalila z 2,7% v 1. štvrťroku na 2,0% vo 4. štvrťroku. Vďaka tomu sa v závere minulého roka spomalila aj dynamika rastu výrobných a spotrebiteľských cien (viac v časti *Spotrebiteľské ceny*).

Úhrnná cenová hladina v hospodárstve (deflátor HDP) sa oproti roku 2017 zdvihla v priemere o 2,1%. Zatiaľ čo v každom z prvých troch štvrťrokov minulého roka deflátor HDP stúpol medziročne o viac ako 2%, vo 4. štvrťroku 2018 vzrástol o 1,7%. K spomaleniu dynamiky jeho rastu v závere minulého roka prispeli okrem spotrebiteľských cien a cien dovozu aj ceny vývozu. Dynamika rastu deflátoru vývozu tovarov a služieb sa totiž v priebehu minulého roka tiež spomaľovala, a to z 2,0% v 1. a 2. štvrťroku na 1,7%, resp. na 1,5% v 3. a 4. štvrťroku. Na základe rastu reálneho HDP a deflátoru HDP vo 4. štvrťroku 2018 možno konštatovať, že nominálny HDP bol vo 4. štvrťroku medziročne vyšší o 5,3%, pričom jeho úroveň dosiahla 23,325 mld. €. V kumulatívnom vyjadrení za 1.-4. štvrťrok 2018 stúpol o 6,3% a dosiahol 90,202 mld. €.

Agregátny dopyt vzrástol v minulom roku v priemere o 4,5%, čo znamená, že jeho rast sa oproti roku 2017 zrýchlil len minimálne. Rast tvorby domácich zdrojov v hospodárstve sa však napriek tomu výrazne zrýchlil, o čom svedčí prírastok objemu celkovej produkcie, ktorý sa zvýšil z 3,3% v roku 2017 na 5,1% v roku 2018 (obr. 3). K zrýchleniu jej rastu výraznejšou mierou prispela medzispotreba, ktorá vlani vzrástla o 5,8%, kým hrubá pridaná

hodnota stúpla o 3,8% (vždy v priemere)⁴. A práve relatívne nízky rast hrubej pridanej hodnoty mal rozhodujúci vplyv na to, že výkonnosť hospodárstva vzrástla v minulom roku menej ako agregátny dopyt (o 4,1%, resp. o 4,5%).

Obr. 3

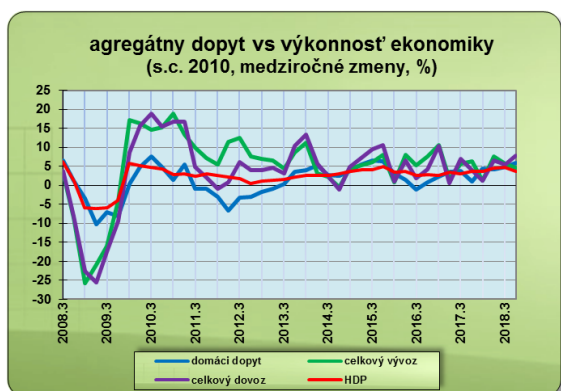
Zdroj: ŠÚ SR

Zdrojom rastu agregátneho dopytu bol v minulom roku vonkajší dopyt (objem celkového vývozu) i domáci dopyt. Tendencie ich vývoja však boli rozdielne, pretože rast domáceho dopytu sa oproti roku 2017 zrýchlil, kým rast vonkajšieho dopytu sa naopak spomalil (obr. 4). Napriek tomu bol relatívny prírastok vonkajšieho dopytu (aj) vlani vyšší ako prírastok domáceho dopytu (o 4,8%, resp. o 4,2%), a preto trend poklesu podielu domáceho dopytu na agregátnej dopyte pokračoval. Zo 47,9% v roku 2017 sa znížil na 47,7% v roku 2018, čo predstavuje jeho nové historické minimum. Pokiaľ ide o vonkajší dopyt, útlm dynamiky jeho rastu bol dôsledkom výrazného oslabenia rastu dopytu z krajín EÚ-28 vo 4. štvrťroku minulého roka (viac v časti *Zahraničný obchod - saldo obchodnej bilancie*).

roka, okrem iného aj vplyvom obáv z jej prebytku na svetovom trhu v dôsledku spomalenia rastu svetovej ekonomiky. V decembri 2018 bol barel ropy *Brent* na medziročnej báze dokonca lacnejší cca o 10% (v priemere).

⁴ V dôsledku toho sa podiel medzispotreby na celkovej produkcii v stálych cenách zvýšil zo 62,8% v roku 2017 na 63,2% v roku 2018 (vždy v priemere).

Obr. 4

Zdroj: ŠÚ SR

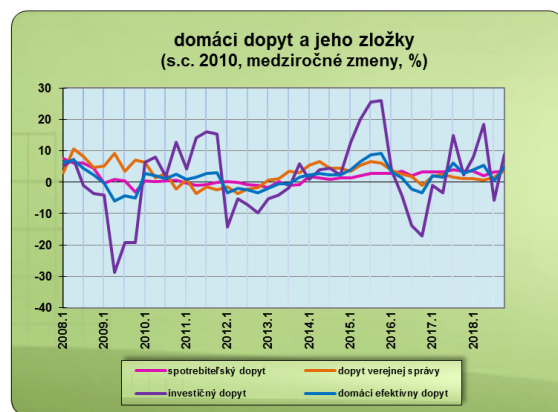
Relatívny prírastok tvorby domácich zdrojov (celkovej produkcie) bol vlani vyšší ako prírastok agregátneho dopytu, avšak úplné pokrytie jeho vecnej skladby generovalo tlak aj na rast zdrojov zo zahraničia. Objem celkového dovozu stúpól v priemere o 5,3%, ale dynamika jeho rastu sa nezrýchlila, pretože rovnaký prírastok zaznamenal aj v roku 2017 (obr. 4). Pokiaľ ide o komoditnú štruktúru dovozu tovarov, spomalil sa rast dovozu investičných tovarov, ako aj dovozu spotrebného tovaru, zatiaľ čo rast dovozu dopravných prostriedkov (okrem osobných automobilov) sa výrazne zrýchlil. Keďže relatívny prírastok objemu celkového dovozu bol vlani vyšší ako prírastok agregátneho dopytu, trend vzostupu podielu celkového dovozu na krytí agregátneho dopytu tiež pokračoval. Zo 48,4% v roku 2017 sa zvýšil na 48,8% v roku 2018, čo predstavuje jeho nové historické minimum⁵.

Domáci dopyt ako celok stúpól vlani o 4,2%, teda výraznejšie ako v roku 2017, kedy vzrástol o 2,5% (vždy v priemere).

⁵ Keďže prírastky domácich zdrojov (celkovej produkcie) a zdrojov zo zahraničia (celkového dovozu) boli v porovnaní s prírastkom agregátneho dopytu vyššie, časť zdrojov zostala v zásobách. Stav zásob v bežných cenách totiž medziročne stúpól o 1,442 mld. €, resp. o 1,6% HDP v bežných cenách, k čomu v rozhodujúcej miere prispel ich sezónny nárast v 3. štvrtroku minulého roka.

K zrýchleniu dynamiky jeho rastu prispela predovšetkým tvorba hrubého fixného kapitálu (THFK; investičný dopyt) a štatisticky aj vyššie spomínaný vzostup stavu zásob v hospodárstve. Rast konečnej spotreby verejnej správy (KSVS; dopyt verejného sektora) sa totiž vlani na medziročnej báze výraznejšie nezmenil (oproti roku 2017) a rast konečnej spotreby domácností (KSD; spotrebiteľský dopyt) sa spomalil, čo znamená, že dynamiku rastu domáceho dopytu ako celku tlmil (obr. 5).

Obr. 5

Zdroj: ŠÚ SR

Objem KSD vzrástol vlani v priemere o 3,0%, čo je prírastok o 0,5 p. b. menší ako zaznamenal v roku 2017. Spomalenie jeho rastu bolo primárne ovplyvnené sklonom obyvateľstva k úsporám, ktorý vlani mierne vzrástol (voči sklonu obyvateľstva k spotrebe, ktorý poklesol). Vyplýva to z miery hrubých úspor obyvateľstva, ktorá medziročne vzrástla o 0,3 p. b. a v priemere dosiahla 8,9%. Táto zmena v spotrebiteľskom správaní odzrkadľuje vplyv vývoja reálnych disponibilných príjmov obyvateľstva, teda zdrojov na financovanie spotrebiteľského dopytu, resp. KSD. Vlani stúpili v priemere o 2,8%, teda zhodne ako v rokoch 2016 a 2017. Ich rast je síce stabilizovaný, ale už tri roky relatívne slabý. Vlani bol tlmiený nielen vyššou infláciou, ale aj tým, že bežné výdavky domácností vzrástli

v minulom roku opäť viac ako bežné príjmy domácností (o 7,5%, resp. o 6,0%, vždy v priemere). Pokiaľ ide o bežné príjmy domácností, dynamika ich rastu sa zrýchlila, keďže v roku 2017 vzrástli v priemere o 4,9%. Zrýchlenie ich rastu súvisí v širšom kontexte s rastom celkovej zamestnanosti i nominálnej mzdy na makroúrovni v minulom roku (viac v častiach *Zamestnanosť a nezamestnanosť v hospodárstve*, resp. *Nominálna a reálna mzda v hospodárstve*).

KSVS stúpila vlni reálne v priemere o 1,9%, čo je prírastok len o 0,2 p. b. vyšší ako zaznamenala v roku 2017. K miernemu zrýchleniu jej rastu došlo až vďaka tomu, že vo 4. štvrtroku 2018 KSVS v stálych cenách medziročne stúpila o 3,8%, pretože v 1.-3. štvrtroku 2018 vzrástla v priemere len o 1,2%. Zosilnenie dopytu verejného sektora vo 4. štvrtroku minulého roka sa prejavilo v zrýchlení rastu produkcie verejného sektora - v bežných cenách zo 4,7% v 1.-3. štvrtroku 2018 (v priemere) na 8,3% vo 4. štvrtroku 2018. Bolo to však vplyvom enormného zrýchlenia rastu medzispotreby (v rovnakom období z 0,8% na 15,6%), zatiaľ čo rast hrubej pridanej hodnoty vo verejnom sektore sa naopak spomalil (v rovnakom období zo 6,5% na 5,1%).

Vďaka tomu, že sa rast produkcie vo verejnom sektore v závere minulého roka výrazne zrýchlil, bol jej súhrnný medziročný prírastok oproti roku 2017 relatívne vysoký. V bežných cenách predstavuje v priemere 5,8%, čo je však rovnaký prírastok ako dosiahla v roku 2017⁶. Faktorom, ktorý sa v minulom roku zaslúžil o zrýchlenie rastu KSVS v bežných cenách teda nebola produkcia verejného sektora, ale naturálne sociálne transfery. Ich úroveň v bežných cenách sa totiž po

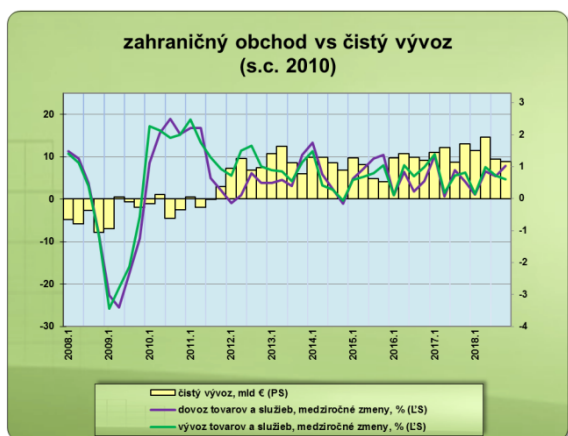
stagnácii v roku 2017 zvýšila vlni v priemere o 5,3%.

Investičný dopyt bol vlni najrýchlejšie rastúcou zložkou domáceho dopytu. Zároveň bol jeho najviac volatilnou zložkou, pretože na medziročnej báze zaznamenal okrem rastu (vrátane dvojciferného o 18,5% v 2. štvrtroku) aj pokles (o 5,7% v 3. štvrtroku). Súhrnne vzrástol v priemere o 6,8%, čo je prírastok až dvakrát väčší ako dosiahol v roku 2017. Prispel k tomu rast objemu THFK v oblasti budov a stavieb o 7,7%, ako aj v oblasti strojov a zariadení o 5,2% (vždy v priemere). Relatívne najsilnejší podporný vplyv na jeho rast generoval investičný dopyt vo verejnom sektore, v ktorom THFK v bežných cenách medziročne stúpila o 18,9%, ale jej úroveň výrazne vzrástla aj v nefinančných korporáciách a domácnostiach (o 9,0%, resp. o 5,0%), zatiaľ čo vo finančných korporáciách poklesla (o 10,7%) (vždy v priemere).

Skutočnosť, že výkonnosť hospodárstva a domáci dopyt vzrástli vlni viac-menej rovnako (o 4,1%, resp. o 4,2%), znamená, zdrojom rastu reálneho HDP bol len domáci dopyt, zatiaľ čo čistý vývoz rast reálneho HDP mierne stlmil. Tento model rastu výkonnosti hospodárstva v praxi nefungoval počas celého minulého roka, ale len vo 4. štvrtroku, bol však taký silný, že sa štatisticky presadil aj z celoročného hľadiska (obr. 6). Vo 4. štvrtroku 2018 bol totiž tlmiaci vplyv čistého vývozu na rast výkonnosti hospodárstva veľmi silný, keďže pri medziročnom raste domáceho dopytu o 5,9% sa tvorba reálneho HDP zvýšila o 3,6%. Rozhodujúci vplyv na zmenu modelu rastu HDP mal vývoj obchodnej bilancie. Jej prebytok vo 4. štvrtroku totiž na medziročnej báze výrazne poklesol (viac v časti *Zahraničný obchod - saldo obchodnej bilancie*).

⁶ Podiel produkcie vo verejnom sektore na produkcii v celom hospodárstve v bežných cenách klesol zo 7,9% v roku 2017 na 7,7% v roku 2018.

Obr. 6

Zdroj: ŠÚ SR

Odhad vývoja výkonnosti slovenskej ekonomiky v horizonte krátkodobej predikcie je založený na predpoklade, že rast agregátneho dopytu bude pokračovať. Očakávame, že zdrojmi jeho rastu budú domáci i vonkajší dopyt, čomu nasvedčujú sezónne očistené nové objednávky pre priemysel zo zahraničia i tuzemska vo 4. štvrťroku 2018. Rast sezónne očistených nových objednávok ako celku sa však oproti 3. štvrťroku 2018 spomalil, na čom sa podieľali nové objednávky z krajín eurozóny, ale aj tuzemska, ktoré dokonca poklesli. Preto možno predpokladať, že v horizonte krátkodobej predikcie sa spomalí aj rast agregátneho dopytu a v konečnom dôsledku aj rast výkonnosti hospodárstva. Takýto scenár má oporu aj v širšom kontexte. Ide predovšetkým o vývoj očakávaný v relevantnom vonkajšom ekonomickom prostredí a pokračujúci pokles IES (ekonomického sentimentu) v domácom ekonomickom prostredí v januári a februári tohto roka.

Na základe uvedených predpokladov odhadujeme, že agregátny dopyt vzrastie v 1. polroku tohto roka v priemere o 3,5%, čo je prírastok o 0,5 p. b. nižší ako zaznamenal v rovnakom období minulého roka. V podmienkach uvedeného rastu agregátneho dopytu by sa mala tvorba HDP v 1. polroku 2019 medziročne zvýšiť reálne o 3,7%, nominálne o 5,7% (vždy

v priemere). Úhrnná cenová hladina v hospodárstve (meraná deflátorom HDP) by teda mala na medziročnej báze vzrásť v priemere o 2,0%. Výkonnosť hospodárstva i úhrnná cenová hladina v hospodárstve by teda mali rásť pomalšie ako v 1. polroku 2018 (reálny HDP o 0,4 p. b., resp. deflátor HDP o 0,2 p. b.).

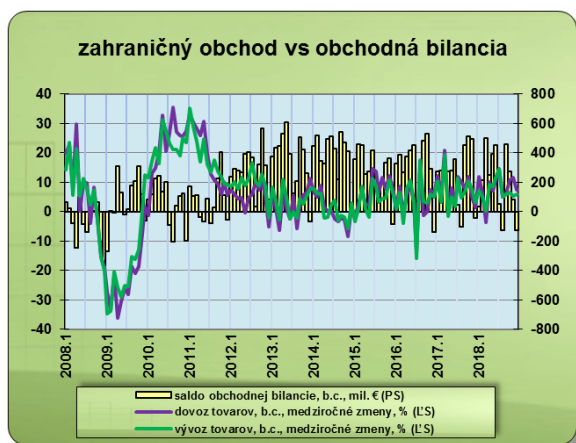
Odhady rastu výkonnosti hospodárstva a vývoja úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve, uvedené vyššie, je potrebné vnímať v kontexte viacerých obojstranných rizík. Ich vplyv môže mať dopad na vývoj vonkajšieho aj domáceho dopytu (vrátane vývoja cien) v horizonte predikcie. Na základe aktuálneho vývoja predstihových indikátorov u nás doma i v relevantnom zahraničí možno usudzovať, že negatívne riziká v súčasnosti vysoko prevažujú nad pozitívnymi.

3 ZAHRANIČNÝ OBCHOD - SALDO OBCHODNEJ BILANCIE

Oslabenie ekonomického rastu v relevantnom vonkajšom prostredí na jednej strane a rast cien vývozu tovarov na strane druhej vyústili k tomu, že vývoz tovarov v bežných cenách vlni podľa predbežných údajov medziročne stúpol v priemere o 6,9%. Dynamika jeho rastu sa teda fakticky nezmenila, pretože takmer zhodný prírastok zaznamenal vývoz tovarov aj v roku 2017. Nezmenila sa ani dynamika rastu dovozu tovarov v bežných cenách, keďže v rokoch 2017 a 2018 stúpol zhodne o 8,0% (vždy v priemere)⁷. Značná volatilita, ktorou sa vývoj vývozu aj dovozu tovarov v bežných cenách vyznačuje na mesačnej báze dlhodobo, bola sprievodným javom ich vývoja aj v minulom roku (obr. 7).

⁷ Podľa údajov NBS zaznamenali v minulom roku relatívne vysoké prírastky aj vývoz a dovoz služieb v bežných cenách - o 6,5%, resp. o 8,4%. Zatiaľ čo rast vývozu služieb sa oproti roku 2017 spomalil, rast dovozu služieb sa naopak zrýchlil.

Obr. 7

Zdroj: ŠÚ SR

Skutočnosť, že relatívny prírastok vývozu tovarov v bežných cenách bol vlani nižší ako prírastok dovozu tovarov v bežných cenách, bola dôsledkom ich vývoja vo 4. štvrtroku, v ktorom sa rast vývozu tovarov spomalil, zatiaľ čo rast dovozu tovarov sa naopak zrýchlil. Podľa predbežných údajov stúpol vývoz tovarov vo 4. štvrtroku 2018 cca o 6%, dovoz tovarov vzrástol cca o 10% (vždy v priemere). Počas prvých troch mesiacov minulého roka boli ich medziročné relatívne prírastky viac-menej zhodné.

Spomalenie rastu vývozu tovarov vo 4. štvrtroku 2018 bolo dôsledkom výrazného oslabenia rastu dopytu z krajín EÚ-28 v novembri a decembri 2018. Vývoz tovarov do krajín EÚ-28 totiž v obidvoch týchto mesiacoch vzrástol medziročne o menej ako 2,5%. Na druhej strane, zrýchlenie rastu dovozu tovarov vo 4. štvrtroku 2018 treba vnímať v kontexte zrýchlenia rastu domáceho dopytu v tom istom štvrtroku, ktorého úplné pokrytie si vyžiadalo doviesť aj viac zdrojov zo zahraničia.

Z údajov o komoditnej štruktúre vývozu tovarov v bežných cenách vyplýva, že vonkajší dopyt vzrástol v minulom roku najmä po nových osobných automobiloch. Ich vývoz v bežných cenách sa totiž zvýšil o vyše 28%, kým v roku 2017 stúpol o 4,4%

(vždy v priemere)⁸. Vzrástol aj vývoz surovín, avšak jeho prírastok v priemere cca o 7% predstavuje len polovicu jeho prírastku v roku 2017. Pokiaľ ide o vývoz ďalších komodít, v prípade investičných zariadení, spotrebného tovaru a potravín každý z nich na medziročnej báze viac-menej stagnoval, v prípade uhľovodíkových palív vývoz poklesol (o 10%).

Skutočnosť, že dynamika rastu dovozu tovarov v bežných cenách sa oproti roku 2017 nezmenila, súvisí s rastom agregátneho dopytu, ktorý sa vlani tiež viac-menej nezmenil (oproti roku 2017). Na základe komoditnej štruktúry dovozu tovarov možno konštatovať, že pokrytie rastu agregátneho dopytu generovalo tlak najmä na dovoz dopravných prostriedkov (okrem osobných automobilov). Jeho rast sa totiž zrýchlil zo 4% v roku 2017 na 24% v roku 2018 (vždy v priemere). Dvojciferný prírastok zaznamenal aj dovoz uhľovodíkových palív (o 10%), ale vzrástol aj dovoz surovín a potravín (zhodne cca o 5%). Pokiaľ ide o dovoz ďalších komodít, v prípade investičných zariadení, spotrebného tovaru a potravín každý z nich na medziročnej báze viac-menej stagnoval, v prípade osobných automobilov dovoz poklesol (cca o 2,5%)⁹.

Obchodná bilancia ako celok si zachovala prebytkový charakter aj v minulom roku. Jej prebytok dosiahol podľa predbežných údajov 2,452 mld. € (2,7% HDP v bežných

⁸ Vývoz tovarov v bežných cenách zaznamenal vlani relatívne vysoký prírastok práve vďaka vysokému rastu vývozu osobných automobilov. Vývoz tovarov očistený o vplyv vývozu osobných automobilov totiž vzrástol len o 1,7%, pričom v 3. a 4. štvrtroku medziročne poklesol (o 0,2%, resp. o 1,6%).

⁹ Pokles domáceho dopytu po osobných automobiloch koreluje s vývojom počtu registrácií osobných automobilov v minulom roku. Po náraste v 1. polroku 2018 o 6,3%, ich počet v 2. polroku 2018 poklesol o 1,7%, najmä v dôsledku jeho výrazného poklesu vo 4. štvrtroku 2018 o 9,3%.

cenách), čo znamená, že oproti roku 2017 sa znížil o 0,599 mld. €. Prebytok obchodnej bilancie vzniká už dlhodobo zásluhou vývozu osobných automobilov a spotrebnej elektroniky a tá tomu bolo aj v minulom roku. Štrukturálny prebytok v obchode s osobnými automobilmi dosiahol 16,268 mld. € (18% HDP v bežných cenách), v obchode so spotrebným tovarom činil 3,010 mld. € (3,3% HDP v bežných cenách). Zatiaľ čo v prípade osobných automobilov sa jeho úroveň medziročne zvýšila o 4,188 mld. €, v prípade spotrebného tovaru sa naopak znížil o 0,245 mld. €. Vo všetkých ostatných kategóriách obchodu skončila obchodná bilancia so schodkom, ktorý sa takmer u všetkých kategórií medziročne prehĺbil, najvýraznejšie v kategórii palivá a mazivá (o 0,942 mld. €).

Odhad vývoja vývozu a dovozu tovarov v bežných cenách v horizonte krátkodobej predikcie reflektuje okrem ich skutočného vývoja v priebehu minulého roka aj vývoj sezónne očistených nových objednávok pre priemysel zo zahraničia a tuzemska vo 4. štvrtroku 2018. Rast nových objednávok zo zahraničia sa veľmi mierne zrýchlil - z 2,9% v 3. štvrtroku 2018 na 3,1% vo 4. štvrtroku 2018 (vždy oproti predchádzajúcemu štvrtroku). Bolo to však len vplyvom rastu nových objednávok z krajín mimo eurozóny, pretože rast nových objednávok z eurozóny sa spomalil. Na druhej strane, nové objednávky pre priemysel z tuzemska po raste o 6,5% v 3. štvrtroku 2018 zaznamenali vo 4. štvrtroku 2018 pokles o 2,1% (vždy oproti predchádzajúcemu štvrtroku).

Na základe uvedených tendencií vývoja nových objednávok možno predpokladať, že rast vývozu a dovozu tovarov v bežných cenách by mal v horizonte predikcie pokračovať. Očakávame, že k ich rastu by mal prispievať aj pokračujúci rast cien

vývozu a dovozu, ale dynamika rastu vývozu aj dovozu tovarov v bežných cenách by sa mala zmierniť. Pokiaľ ide o výsledok obchodnej bilancie, predpokladáme, že aj v horizonte krátkodobej predikcie zostane prebytková. Odhadujeme, že jej kumulatívny prebytok za 1. a 2. štvrtrok 2019 dosiahne 1,8-2,0 mld. €. (4,2% HDP v bežných cenách), čo znamená, že na medziročnej báze sa prakticky nezmení.

Uvedený odhad vývoja vývozu a dovozu tovarov (vrátane výsledku obchodnej bilancie) je nevyhnutné chápať v kontexte viacerých rizík rôzneho charakteru. Hlavným negatívnym rizikom zostávajú čoraz väčšie geopolitické neistoty, vyplývajúce z Brexitu, prijatia ďalších protekcionistických opatrení v medzinárodnom obchode, silnejúceho euroskepticizmu v rámci krajín EÚ, atď. K negatívnym rizikám patrí aj útlm dynamiky rastu v relevantnom vonkajšom ekonomickom prostredí a najnovší vývoj predstihových indikátorov v Nemecku (Ifo, ZEW, PMI) a eurozóny. Za obojstranné riziko možno označiť vývoj cien ropy a kurzu EUR voči USD. Pozitívnym rizikom je produkcia novej automobilky JLR v Nitre.

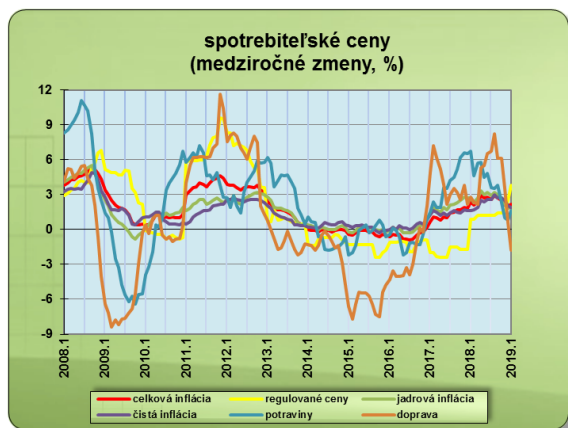
4 SPOTREBITEĽSKÉ CENY

Vývoj cien na spotrebiteľskom trhu bol faktorom, ktorý vlani významne prispel k posilneniu inflačného charakteru domáceho makroekonomického prostredia. Medziročná miera celkovej inflácie totiž stúpala z 1,3% v roku 2017 na 2,5% v roku 2018 (vždy v priemere). Tlak na rast spotrebiteľských cien bol najsilnejší v januári až apríli, kedy sa úhrnná hladina týchto cien na medzimesačnej báze zdvihla kumulatívne o 1,8% (oproti decembru 2017). Následne však intenzita tlaku výrazne oslaba, o čom svedčí skutočnosť, že v máji až decembri 2018 ich

úhrnná hladina stúpala kumulatívne len o 0,2% (oproti aprílu 2018). V tomto osemmesačnom období zaznamenala totiž úhrnná hladina cien na spotrebiteľskom trhu na medzimesačnej báze až trikrát pokles (v júli, novembri a decembri o 0,1%).

Veľmi silný rast úhrnnej hladiny spotrebiteľských cien v januári až apríli 2018 spôsobil, že trend zvyšovania celkovej inflácie pokračoval aj začiatkom minulého roka. Jej úroveň vzrástla z 1,9% v decembri 2017 na 2,9% v apríli 2018, avšak tým trend jej rastu kulminoval (obr. 8). Trval 16 mesiacov (od januára 2017), pretože od mája 2018 - vplyvom výrazného oslabenia tlaku na rast spotrebiteľských cien - sa celková inflácia postupne znižovala. Až do novembra 2018 (vrátane) sa udržala nad hranicou 2%, ale v decembri 2018 klesla na 1,9%, čo je mimochodom úroveň, ktorú dosiahla koncom roka (v decembri) 2017.

Obr. 8

Zdroj: ŠÚ SR

K vzostupu celkovej inflácie v minulom roku došlo jednak vplyvom rastu jadrovej inflácie, ako aj v dôsledku regulovaných cien, ktoré vzrástli v priemere o 1,3%. Tým sa vymazala časť poklesu, ktorý regulované ceny zaznamenali počas predchádzajúcich štyroch rokov (kumulatívne o 5,5%). Na druhej strane, jadrová inflácia vzrástla z 2,1% v roku 2017

na 2,8% v roku 2018 (vždy v priemere), pričom jej rast kulminoval tiež v apríli 2018, kedy stúpala na 3,3%. Od mája 2018 sa totiž znižovala, vplyvom čoho sa v rovnakom období znižovala aj celková inflácia. V decembri 2018 jadrová inflácia klesla na 1,8%, čo predstavuje jej najnižšiu úroveň od júna 2017, kedy bola naposledy pod hranicou 2%.

Ceny potravín mali vlani rozhodujúci vplyv tak na zvyšovanie jadrovej aj celkovej inflácie v období január až apríl, ako aj na znižovanie ich úrovne v období máj až december 2018. Dynamika ich rastu sa totiž od mája výrazne spomalila. Zatiaľ čo v 1. štvrťroku 2018 boli potraviny medziročne drahšie o 6,1%, vo 4. štvrťroku 2018 už len o 1,6% (vždy v priemere)¹⁰. O tlmiacom vplyve cien potravín na vývoj jadrovej i celkovej inflácie svedčí vývoj čistej inflácie, ktorá na rozdiel od jadrovej inflácie vplyv vývoja cien potravín nezohľadňuje. Čistá inflácia totiž vzrástla z 1,7% v 1. štvrťroku 2018 na 2,4% vo 4. štvrťroku 2018, k čomu prispeli relatívne najviac ceny v doprave. Ich medziročný rast sa zrýchlil z 2,4% v 1. štvrťroku 2018 až na 7,0% v 3. štvrťroku 2018, ale následne sa spomalil na 3,4% vo 4. štvrťroku 2018 (vždy v priemere)¹¹.

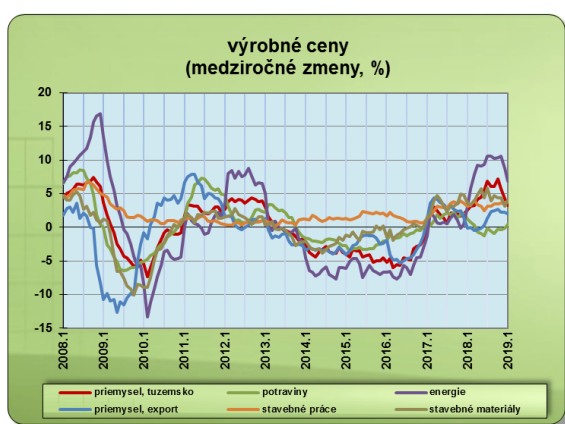
Vzostup jadrovej i celkovej inflácie v minulom roku bol výsledkom vplyvu nákladových i dopytových faktorov. Pokiaľ ide o nákladové faktory, rozhodujúci vplyv mali ceny dovozu, ktoré zaznamenali aj vlani relatívne silný rast v priemere o 2,4%. Oproti roku 2017 sa síce čiastočne zmiernil, ale rast cien výrobcov

¹⁰ Ceny potravín sa vlani zvýšili v priemere o 4,3% (oproti roku 2017), čo znamená, že celoročne vzrástli prakticky rovnako ako v roku 2017 (oproti roku 2016).

¹¹ V rozhodujúcej miere k tomu prispeli ceny pohonných hmôt, ktorých medziročný rast sa vlani zrýchlil z 1,0% v 1. štvrťroku na 13,4% v 3. štvrťroku a následne stlmil na 5,6% vo 4. štvrťroku (vždy v priemere).

v priemysle, ako aj cien v stavebníctve, sa napriek tomu v minulom roku zrýchlil (obr. 9). Napríklad rast indexu cien priemyselných výrobcov pre tuzemsko, ktorý vyjadruje súhrnný vplyv nákladových faktorov generovaný priemyslom, sa zrýchlil z 1,9% v roku 2017 na 5,0% v roku 2018 (vždy v priemere). Spôsobil to predovšetkým dopad výrazného zrýchlenia rastu cien výrobcov a dodávateľov elektrickej energie v tom istom období z 0,8% na 8,8% (vždy v priemere).

Obr. 9

Zdroj: ŠÚ SR

Vplyv dopytových faktorov (spotrebiteľského dopytu) na rast jadrovej i celkovej inflácie bol relatívne slabší ako vplyv nákladových faktorov, ale oproti roku 2017 zosilnel. Vyplýva to z tzv. dopytovej inflácie, ktorá sa meria indexom cien obchodovateľných tovarov (bez pohonných hmôt) a cien trhových služieb. Podľa údajov NBS sa jeho rast zrýchlil z 1,3% v roku 2017 na 2,1% v roku 2018 (vždy v priemere). Zatiaľ čo rast cien obchodovateľných tovarov (bez pohonných hmôt) sa v rovnakom období zrýchlil z 0,6% na 1,3%, v prípade cien trhových služieb ide o zrýchlenie rastu z 2,0% na 3,0% (vždy v priemere).

V januári 2019 tlak na rast cien zosilnel. Výrobné ceny v priemysle pre tuzemsko, ktoré v novembri a decembri 2018 na medzimesačnej báze klesali, stúpili oproti decembru 2018 o 0,4%. K obnoveniu ich

rastu prispeli hlavne ceny v ťažbe a dobývání a ceny výrobcov energií, ktoré oproti decembru 2018 stúpili o 6,1%, resp. o 1,4%. V spracovateľskom priemysle ceny výrobcov naopak poklesli, mimochodom už tretí mesiac po sebe. Oproti decembru 2018 boli nižšie o 0,3%¹². Na medziročnej báze sa rast výrobných cien v priemysle pre tuzemsko ako celok spomalil zo 4,3% v decembri 2018 na 3,3% v januári tohto roka.

Tlak na rast cien zosilnel v januári tohto roka aj na spotrebiteľskom trhu. Avšak nielen vplyvom nákladových, ale aj dopytových faktorov. Úhrnná hladina spotrebiteľských cien sa oproti decembru 2018 zdvihla o 1,1%, čo je na medzimesačnej báze jej najväčší posun smerom nahor od januára 2012. K jej rastu prispeli relatívne najviac ceny potravín (vrátane nealkoholických nápojov), ktoré medzimesačne stúpili o 3,0%¹³. K tlaku na rast úhrnnej hladiny spotrebiteľských cien však v januári 2019 významnou mierou prispeli aj regulované ceny. Vyplýva to z cien bývania, ktoré oproti decembru 2018 stúpili o 1,3%, čo súvisí s rozhodnutím ÚRSO z decembra 2018. Na druhej strane, tlak na rast úhrnnej hladiny spotrebiteľských cien tlmili ceny odevov a obuvi, ako aj ceny v doprave, ktoré medzimesačne poklesli (o 2,0%, resp. o 0,3%).

Medziročná miera celkovej inflácie sa zvýšila z 1,9% v decembri 2018 na 2,2% v januári 2019. K jej vzostupu však prispeli

¹² V rámci spracovateľského priemyslu klesli oproti decembru 2018 ceny výrobcov rafinérskych produktov (koks, ropa), textilu a odevov, ale aj kovov a kovových výrobkov. Naopak, stúpili ceny výrobcov potravín, dreva, papiera a dopravných prostriedkov.

¹³ Keďže v období od krízy v roku 2009 ide o najvyšší medzimesačný nárast cien potravín, nedá sa vylúčiť, že k nemu prispel aj osobitný odvod pre reťazce vo výške 2,5%, ktorý platí od začiatku tohto roka.

v rozhodujúcej miere regulované ceny, ktorých medziročný rast sa v rovnakom období zrýchlil z 2,5% na 3,8%. Jadrová inflácia dosiahla v januári 1,9%, ale oproti decembru 2018 stúpila len o 0,1%. Medziročný rast cien potravín sa síce zrýchlil z 0,8% v decembri 2018 na 1,6% v januári 2019, ale ich vplyv na rast jadrovej inflácie bol zmiernený najmä cenami pohonných hmôt, ktoré boli o 3,7% lacnejšie ako v januári 2018. Barel ropy na svetovom trhu bol totiž na medziročnej báze lacnejší o 14%.

Hlavne vplyvom poklesu cien pohonných hmôt bola celková inflácia v januári tohto roka nižšia ako sme odhadovali pred tromi mesiacmi. Odhad jej vývoja v horizonte predikcie je založený na predpoklade, že tlak na rast úhrnnej hladiny spotrebiteľských cien budú popri regulovaných cenách generovať tiež nákladové a dopytové faktory. Výsledky KSP za prvé dva mesiace tohto roka totiž signalizujú, že v troch zo štyroch odvetví (okrem priemyslu) je rast výrobných cien v najbližšom období omnoho pravdepodobnejší ako ich pokles (obr. 7 v Prílohe). Na druhej strane, tzv. dopytovú infláciu bude tlačiť nahor relatívne vysoký rast spotrebiteľského dopytu, čomu nasvedčuje stále vysoká dôvera spotrebiteľov.

Na základe uvedených predpokladov očakávame, že úhrnná hladina spotrebiteľských cien bude v horizonte predikcie rásť. Avšak posun medziročnej miery celkovej inflácie z jej januárovej úrovne trvale smerom nahor neočakávame. Rast cien obchodovateľných tovarov (okrem pohonných hmôt) a trhových služieb sa síce zrejme zrýchlil, ale rast regulovaných cien by sa mal vplyvom bazického efektu naopak spomaľovať. Navyše, tlmiaci vplyv na rast celkovej inflácie by mal aj naďalej prameniť z ceny pohonných hmôt, keďže

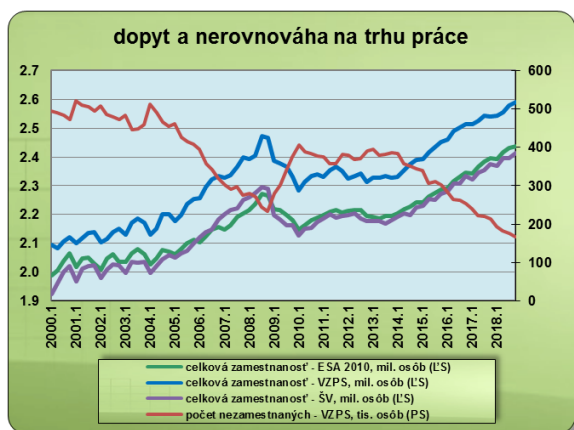
relevantné inštitúcie výraznejšie zrýchlenie rastu ceny ropy v krátkodobom horizonte na svetovom trhu neočakávajú.

V uvedenom kontexte nemožno vylúčiť, že po odznení sekundárnych vplyvov tých faktorov, ktoré spôsobili vzostup celkovej inflácie v januári 2019, bude jej medziročná miera v priebehu 2. štvrťroka tohto roka mierne klesať. Odhadujeme, že jej úroveň klesne v júni tohto roka na 2,0%, pričom priemerná miera celkovej inflácie v 1. polroku 2019 by mala dosiahnuť 2,2%. Uvedené odhady celkovej inflácie je potrebné vnímať v kontexte viacerých obojstranných rizík (osobitný odvod pre reťazce, cena ropy na svetovom trhu, ceny dovozu, kurz eura k USD, značný nesúlad medzi rastom súhrnnej produktivity práce a miezd na makroúrovni).

5 ZAMESTNANOSŤ A NEZAMESTNANOSŤ V HOSPODÁRSTVE

Skutočný vývoj na trhu práce bol v minulom roku ešte lepší ako sa na jeho začiatku všeobecne očakávalo. Svedčia o tom štatistické údaje podľa všetkých troch metodík, ktorými ŠÚ SR monitoruje vývoj zamestnanosti v hospodárstve (štatistické výkazníctvo (ŠV), VZPS a ESA 2010). Z nich vyplýva, že silný rast dopytu na trhu práce pretrvával celý minulý rok, zásluhou čoho stúpol nielen koncoročný, ale aj priemerný stav celkovej zamestnanosti v hospodárstve opäť na novú, historicky najvyššiu úroveň. V dôsledku toho sa aj nerovnováha medzi dopytom a ponukou na trhu práce znížila v minulom roku výraznejšie ako sa všeobecne očakávalo (obr. 10 a 11).

Obr. 10

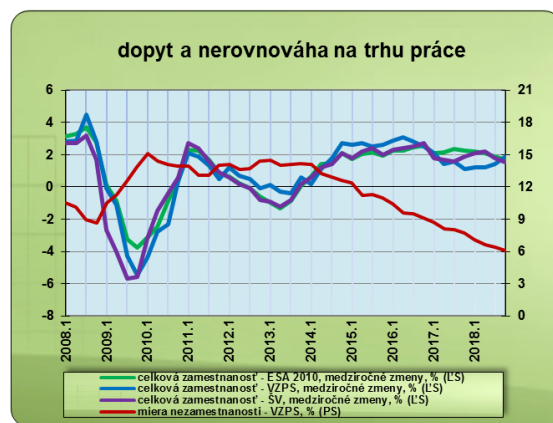
Zdroj: ŠÚ SR

Podľa metodiky ŠV sa celkový počet zamestnaných osôb zvýšil vlani v priemere o 1,9% (cca o 44 tisíc osôb), podľa metodiky VZPS stúpol o 1,4% (cca o 36 tisíc osôb) a podľa ESA 2010 o 2,0 % (cca o 48 tisíc osôb). Nižšia dynamika rastu celkovej zamestnanosti podľa VZPS je dôsledkom vplyvu viacerých faktorov, z ktorých najvýznamnejšie sú nasledujúce dva. Jedná sa o vplyvy počtu osôb krátkodobo migrujúcich za prácou do zahraničia (s pobytom do 1 roka) a počtu osôb na aktivačných prácach. V oboch týchto kategóriách sa totiž počty osôb znížili aj v minulom roku, teda druhý rok po sebe. V prvom prípade ide na medzioročnej báze o pokles o 6,5% (cca o 10 tisíc osôb) zhruba na 140 tisíc osôb (v priemere), v druhom prípade sa ich počet znížil o 24,9% (cca o 15 tisíc osôb) a dosiahol v priemere zhruba 47 tisíc osôb¹⁴. Zatiaľ čo úbytok počtu krátkodobo migrujúcich osôb za prácou do zahraničia bol rovnaký ako v roku 2017, osôb na aktivačných prácach ubudlo trikrát viac ako v roku 2017.

¹⁴ Počet pracujúcich v SR na základe domáceho konceptu (podľa VZPS) stúpol vlani v priemere o 1,9% (cca o 46 tisíc osôb) a počet pracujúcich podľa VZPS spolu, ale bez vplyvu osôb na aktivačných prácach, sa zvýšil v priemere o 2,1% (cca o 52 tisíc osôb).

Rast celkovej zamestnanosti bol sprevádzaný poklesom nezamestnanosti, ktorého dynamika sa na medzioročnej báze zrýchlila. Podľa metodiky VZPS klesol počet nezamestnaných v minulom roku medzioročne o 19,9%, t.j. cca o 45 tisíc a predstavoval 180 tisíc osôb (v priemere)¹⁵. Miera nezamestnanosti (podľa VZPS) sa tým medzioročne znížila o 1,6 p. b. a dosiahla v priemere 6,5%. Nerovnováha na trhu práce teda klesla na nové historické minimum, a to tak z hľadiska jej priemernej aj koncoročnej úrovne. Vo 4. štvrtroku 2018 klesol počet nezamestnaných osôb cca na 167 tisíc, vplyvom čoho sa miera nezamestnanosti znížila na 6,1%¹⁶. Pokles nezamestnanosti bol teda vlani mierne väčší ako sme odhadovali pred tromi mesiacmi.

Obr. 11

Zdroj: ŠÚ SR

K rastu celkovej zamestnanosti v hospodárstve prispel vlani relatívne viac súkromný sektor, v ktorom zamestnanosť

¹⁵ Z údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR) vyplýva, že pokles celkového počtu evidovaných nezamestnaných osôb v minulom roku súvisel s úbytkom počtu dlhodobo nezamestnaných osôb (nad 12 mesiacov), ktorí ubúdali výraznejšie, ale aj krátkodobo nezamestnaných osôb (do 12 mesiacov). K poklesu počtu dlhodobo nezamestnaných osôb prispeli aj dlhodobo nezamestnané osoby, ktoré sú bez práce viac ako 48 mesiacov.

¹⁶ V porovnaní s jej predkrízovým minimom vo 4. štvrtroku 2008 (8,7%) bola teda o 1,6 p. b. nižšia.

vzrástla v priemere o 2,0%. To znamená, že z cca 44 tisíc nových pracovných miest, ktoré v minulom roku pribudli v celom hospodárstve (podľa ŠV), vzniklo zhruba 37 tisíc v súkromnom sektore. Zostávajúcich cca 7 tisíc nových pracovných miest vytvoril verejný sektor, čím sa zamestnanosť v tomto sektore medziročne zvýšila v priemere o 1,4%. Zatiaľ čo v súkromnom sektore ide o rast zamestnanosti totožný ako v roku 2017, vo verejnom sektore sa jej rast zrýchlil (o 0,5 p. b.).

V súkromnom sektore sa na raste zamestnanosti podieľali viaceré odvetvia. V priemysle vzrástla zamestnanosť v priemere o 2,9% (cca o 15,5 tisíc osôb), v stavebníctve o 3,3% (cca o 5 tisíc osôb). Zatiaľ čo v priemysle sa dynamika jej rastu oproti roku 2017 mierne spomalila, v stavebníctve sa naopak zrýchlila.

Zamestnanosť v priemysle rastie už päť rokov po sebe, ale úroveň z roku 2008, t.j. stav tesne pred krízou ešte nedosiahla. Voči jej priemernej úrovni v roku 2008 bola vlni nižšia cca o 26 tisíc osôb. To isté možno konštatovať aj zamestnanosti v stavebníctve a poľnohospodárstve, ktoré boli v roku 2018 nižšie cca o 14 tisíc osôb, resp. o cca o 23 tisíc osôb. Vďaka rastu zamestnanosti v odvetví služieb však bola zamestnanosť v celom súkromnom sektore v roku 2018 cca o 83 tisíc osôb vyššia ako tesne pred krízou.

Relatívne najviac sa počet pracovných miest v súkromnom sektore zvýšil v ubytovacích a stravovacích službách (o 6,4%), pričom rast zamestnanosti bol zaznamenaný aj v odvetví dopravy, informácií a komunikácie, odborných a vedeckých činností a v odvetví veľkoobchodu a maloobchodu. Ani v roku 2018 však zamestnanosť v súkromnom sektore nerástla plošne. K jej poklesu došlo v poľnohospodárstve (o 0,8%), vo finančných a poisťovacích službách (o

0,9%) a v činnostiach v oblasti nehnuteľností (o 1,1%). V poľnohospodárstve bol pokles zamestnanosti zaznamenaný už tretí rok po sebe, vo finančných a poisťovacích službách druhý rok po sebe.

K rastu zamestnanosti vo verejnom sektore prispeli aj vlni všetky tri odvetvia, teda verejná správa a obrana, zdravotníctvo a vzdelávanie. Je rast sa však zrýchlil len v prvých dvoch z nich, zatiaľ čo v treťom sa mierne spomalil. Relatívne najviac sa zamestnanosť zvýšila v zdravotníctve (o 1,8%), v ďalších dvoch bol jej prírastok nižší (zhodne o 1,3%). Plošný rast zamestnanosti vo verejnom sektore trvá od roku 2014.

Očakávame, že pozitívny vývoj na trhu práce bude pokračovať aj v horizonte krátkodobej predikcie. Základné predpoklady k tomu vytvára relatívne vysoký rast výkonnosti hospodárstva, ktorý odhadujeme pre horizont krátkodobej predikcie. Zároveň sa však domnievame, že náznaky spomalenia rastu dopytu na trhu práce, zaznamenané v 2. polroku 2018 (podľa ŠV a ESA 2010), sú začiatkom trendu, ktorý by mal v horizonte predikcie pokračovať. V dôsledku toho očakávame aj zmiernenie dynamiky poklesu nezamestnanosti. Nasvedčujú tomu viaceré signály.

Výsledky KSP za január a február 2019 signalizujú, že dopyt po práci by mal v najbližších troch mesiacoch zoslabnúť v troch zo štyroch odvetví (okrem obchodu), ale relatívne najviac v priemysle (obr. 8 v Prílohe). Počet voľných pracovných miest síce (aj) vo 4. štvrtroku 2018 vzrástol (podľa ŠV), problémom je však stále nedostatok kvalifikovaných osôb medzi nezamestnanými, ktorý signalizujú výsledky KSP aj za prvé dva mesiace tohto

roka¹⁷. Na druhej strane, podľa údajov ÚPSVaR celkový počet evidovaných nezamestnaných v januári 2019 na medzimesačnej báze vzrástol, čo znamená, že sa zastavil viac rokov trvajúci trend poklesu počtu evidovaných nezamestnaných na medzimesačnej báze. Celkový počet evidovaných osôb sa oproti decembru 2018 zvýšil zhruba o 6,3 tisíc osôb, k čomu došlo vplyvom nárastu počtu krátkodobo nezamestnaných (do 12 mesiacov vrátane), pretože počet dlhodobo nezamestnaných (viac ako 12 mesiacov) zaznamenal na medzimesačnej báze mierny pokles aj v januári 2019.

Vývoj počtu voľných pracovných miest sleduje aj ÚPSVaR. Z jeho údajov vyplýva, že v januári 2019 bolo evidovaných cca 81 tisíc voľných pracovných miest, pričom celkový počet evidovaných nezamestnaných osôb (uchádzačov o zamestnanie) predstavoval cca 176 tisíc osôb. Pred rokom, teda v januári 2018, ÚPSVaR evidoval cca 75 tisíc voľných pracovných miest a cca 197 tisíc nezamestnaných osôb. Počet voľných pracovných miest bol teda v januári 2019 na medzioročnej báze o trochu vyšší, zatiaľ čo celkový počet nezamestnaných sa naopak znížil cca o 21 tisíc osôb. Z toho vyplýva, že z hľadiska počtu voľných pracovných miest pripadajúcich na jedného nezamestnaného sa situácia na trhu práce zlepšila. Kým v januári 2018 na jedno voľné pracovné miesto pripadali traja uchádzači o zamestnanie, v januári 2019 to boli už len dvaja. Ich šanca nájsť si zamestnanie sa teda štatisticky zvýšila.

Z hľadiska počtu voľných pracovných miest pripadajúcich na jedného nezamestnaného je situácia najlepšia v Bratislavskom a Trnavskom kraji, v ktorých počet voľných pracovných miest prevyšuje počet uchádzačov o zamestnanie. V Bratislavskom kraji pripadali v januári 2019 na jedného nezamestnaného dve voľné pracovné miesta, zatiaľ čo v januári 2018 to boli tri voľné pracovné miesta na dvoch nezamestnaných. V ostatných krajoch SR počet uchádzačov o zamestnanie prevyšuje počet voľných pracovných miest. Najhoršia situácia je v Prešovskom kraji, v ktorom na jedno voľné pracovné miesto pripadá až sedem uchádzačov.

Z celkového počtu cca 81 tisíc voľných pracovných miest v januári 2019 bolo cca 55,5 tisíc na západnom Slovensku, cca 13,5 tisíc na strednom Slovensku a cca 12 tisíc na východnom Slovensku. Pokiaľ ide o podiely týchto troch krajov na celkovom počte voľných pracovných miest, situácia sa v priebehu roka výrazne nezmenila. Z cca 75 tisíc voľných pracovných miest, ktoré existovali v SR v januári 2018, bolo cca 50 tisíc na západnom Slovensku, zo zvyšných cca 25 tisíc bola zhruba polovica na strednom Slovensku a druhá polovica na východnom Slovensku.

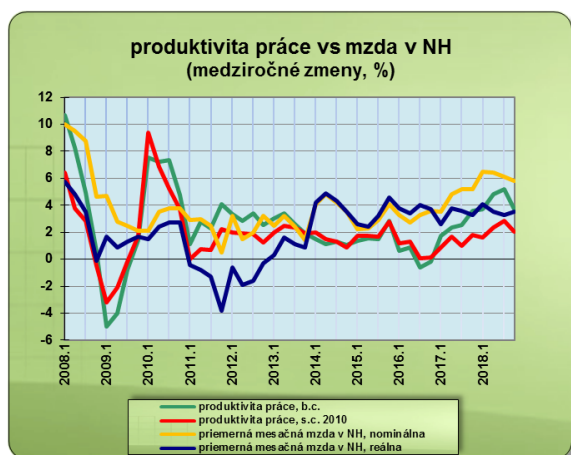
Na základe uvedených informácií odhadujeme, že celková zamestnanosť v hospodárstve v 1. polroku 2019 medzioročne vzrastie v priemere o 1,5% (podľa ŠV), resp. o 1,4% (podľa VZPS). Oproti 1. polroku 2018 to predstavuje prírastok cca 36 tisíc nových pracovných miest (zhodne podľa ŠV a VZPS). Počet nezamestnaných podľa VZPS by mal medzioročne klesnúť cca o 19 tisíc osôb a dosiahnuť cca 169 tisíc osôb (vždy v priemere). Na druhej strane, miera nezamestnanosti v metodike VZPS by sa mala v 1. polroku 2019 medzioročne znížiť o 0,7 p. b. na 6,1% (v priemere).

¹⁷ Jedným z riešení tohto problému je zvyšujúci sa počet osôb zo zahraničia, ktoré obsadzujú voľné pracovné miesta. Podľa údajov ÚPSVaR bolo v januári 2019 u nás zamestnaných cca 36 tisíc osôb z EÚ/EHP a ďalších takmer 33 tisíc osôb z tretích krajín. Oproti januáru 2018 ich počet stúpol v prvom prípade cca o 8 tisíc osôb, v druhom prípade cca o 11 tisíc osôb.

6 NOMINÁLNA A REÁLNA MZDA V HOSPODÁRSTVE

Zrýchlenie rastu priemernej mesačnej nominálnej mzdy v hospodárstve sa v minulom roku všeobecne očakávalo, ale jej skutočný rast prekonal očakávanie ešte výraznejšie ako rast dopytu na trhu práce. Rast súhrnnej produktivity práce v bežných cenách, ktorý vytvára priestor pre rast miezd v hospodárstve, sa síce tiež zrýchlil, napriek tomu zaostal za rastom priemernej mesačnej nominálnej mzdy v hospodárstve aj vlani. Veľkosť tohto nesúladu sa však v minulom roku čiastočne zmenšila (obr. 12).

Obr. 12

Zdroj: ŠÚ SR

Priemerná mesačná nominálna mzda v hospodárstve vzrástla v minulom roku o 6,2% a dosiahla v priemere 1013 €, čo mimochodom takmer presne zodpovedá nášmu odhadu 1014 € spred troch mesiacov¹⁸. Ide o jej najvyšší rast od roku 2008, k čomu prispelo zrýchlenie jej rastu v súkromnom i verejnom sektore. Na druhej strane, reálna mzda v hospodárstve stúpila v priemere o 3,6%. Pre porovnanie, súhrnná produktivita práce v bežných cenách zaznamenala rast o 4,3%, v stálych cenách stúpila o 2,2% (vždy v priemere).

V súkromnom sektore sa rast nominálnej mzdy zrýchlil zo 4,5% v roku 2017 na 6,1% v roku 2018 čím dosiahla 998 € (vždy v priemere). Súviselo to so zrýchlením rastu nominálnej mzdy v priemysle, poľnohospodárstve, stavebníctve, veľkoobchode a maloobchode, v odvetví informácií a komunikácií, vo finančných a poisťovacích činnostiach, v odvetví nehnuteľností, ale aj v administratívnych činnostiach. K zrýchleniu rastu nominálnej mzdy v tomto sektore však nedošlo plošne, pretože v odvetví dopravy a skladovania, ubytovacích a stravovacích služieb, ako aj vo vedeckých a odborných činnostiach sa jej rast spomalil. V jednotlivých odvetviach tohto sektora bola úroveň priemernej mesačnej nominálnej mzdy aj v roku 2018 veľmi rozdielna. Najvyššia bola v odvetví finančné a poisťovacie činnosti (1857 €), resp. informácie a komunikácia (1849 €), najnižšia v odvetví ubytovanie a stravovanie (595 €).

Vo verejnom sektore sa rast nominálnej mzdy zrýchlil z 5,0% v roku 2017 na 6,7% v roku 2018 čím dosiahla 1072 € (vždy v priemere). K zrýchleniu rastu nominálnej mzdy v tomto sektore prispeli odvetvia verejná správa a obrana a zdravotníctvo, v ktorých jej úroveň stúpila o 7,9%, resp. o 7,2% (vždy v priemere). V odvetví vzdelávania sa nominálna mzda zvýšila v priemere o 4,7% a jej rast sa spomalil. Najvyššiu priemernú mesačnú nominálnu mzdu v tomto sektore vykázalo v roku 2018 odvetvie verejnej správy a obrany (1311 €), najnižšiu odvetvie vzdelávania (920 €).

Rast výkonnosti hospodárstva, úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve a celkovej zamestnanosti v hospodárstve (podľa ŠV), ktorý odhadujeme v horizonte predikcie, implicitne znamená, že súhrnná produktivita práce vzrastie v 1. polroku 2019 v bežných cenách o 4,2%, v stálych

¹⁸ Nad hranicu 1000 € stúpila v 2. a 4. štvrtroku 2018, kedy dosiahla 1004 €, resp. 1101 €.

cenách o 2,2% (vždy v priemere). Je to rast porovnateľný s tým, ktorý dosiahla v rovnakom období minulého roka. Očakávame však, že rast priemernej mesačnej nominálnej mzdy v hospodárstve bude aj v 1. polroku 2019 vyšší ako rast súhrnnej produktivity práce v bežných cenách. Udržanie existujúceho nesúladu medzi ich rastom budú totiž podporovať viaceré faktory.

V súkromnom sektore je to zvýšenie minimálnej mzdy na 520 €, ktoré je účinné od začiatku tohto roka. Ďalej je to už vyššie spomenutý nedostatok kvalifikovaných pracovníkov na trhu práce, ktorý môže prispieť k zrýchleniu rastu nominálnej mzdy tým, že zamestnávateľia sa budú snažiť motivovať svojich zamestnancov vyššími mzdami alebo odmenami. Pokiaľ ide o verejný sektor, tlak na rast miezd budú generovať platové tarify štátnych zamestnancov a zamestnancov pri výkone vo verejnom záujme, ktoré sa od 1. januára 2019 zvýšili o 10%. Ich zvýšenie predstavuje zároveň pozitívne riziko pre rast miezd v súkromnom sektore.

Na základe uvedených predpokladov odhadujeme, že priemerná mesačná nominálna mzda v hospodárstve by mala v 1. polroku 2019 medzироčne vzrásť o 6,2%, čo znamená, že by mala dosiahnuť 1040 € (vždy v priemere). Po zohľadnení odhadu priemernej inflácie v 1. polroku 2019 (2,2%) by mala reálna mzda v hospodárstve medzироčne vzrásť o 4,0%.

Kontakt:

Ján Haluška // haluska@infostat.sk

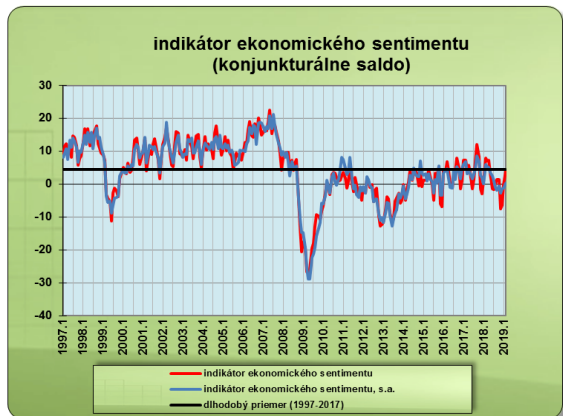
Andrej Hamara // hamara@infostat.sk

Branislav Pristáč // pristac@infostat.sk

7 PRÍLOHA

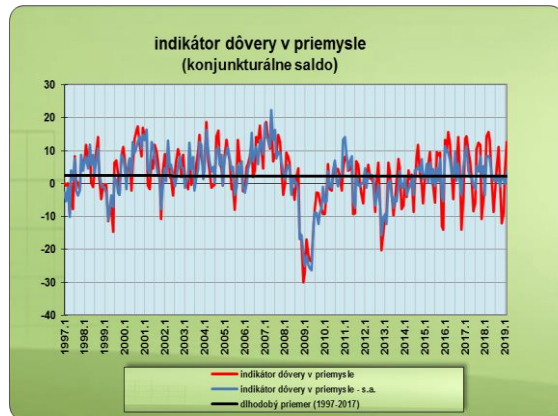
Vývoj kľúčových ukazovateľov konjunkturálnych prieskumov a spotrebiteľského barometra

Obr. 1

Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 2

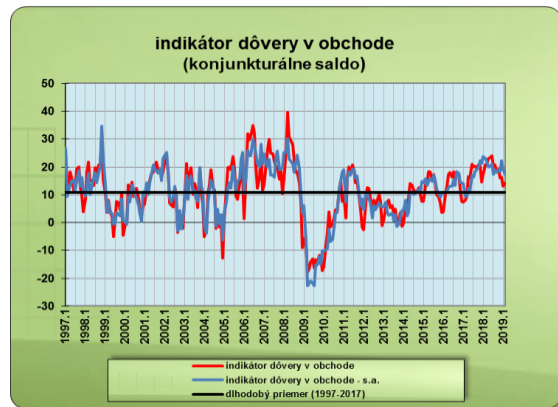
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 3

Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 4

Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 5

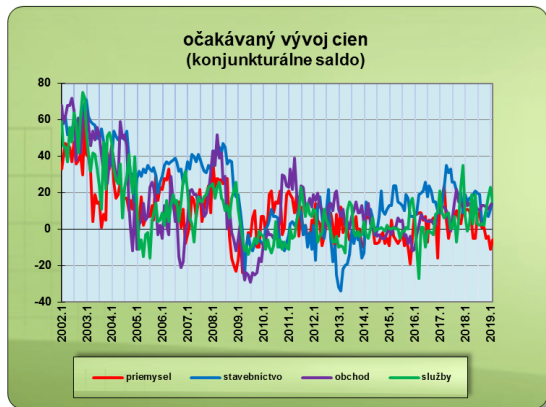
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 6

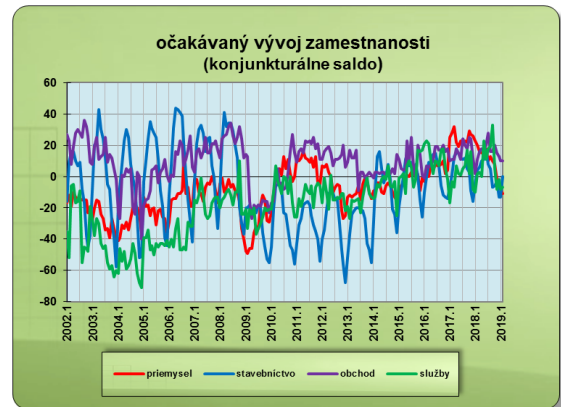
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 7

Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 8

Zdroj: ŠÚ SR

Prognóza vývoja vybraných ukazovateľov na 1. polrok 2019

Ukazovateľ	2018		Prognóza vývoja na 1. polrok 2019	
	absolútne	indexy <u>2018</u> 2017	INFOSTAT	
			absolútne	indexy <u>1. polrok 2019</u> 1. polrok 2018
Hrubý domáci produkt (mld. €) ¹⁾	90.2	104.1	45.6	103.7
Výberové zisťovanie pracovných síl				
Zamestnanosť (tis. osôb)	2 566.7	101.4	2 585.7	101.4
Miera nezamestnanosti (%)	6.6	x	6.1	x
Počet nezamestnaných (tis. osôb)	179.5	80.1	169.2	90.1
Priemerný počet zamestnancov v hospodárstve (tis. osôb)	2 392.8	101.9	2 418.0	101.5
Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva (€)	1 013	106.2	1 040	106.2
Index reálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva	x	103.6	x	104.0
Miera inflácie (%)				
posledný mesiac obdobia	x	1.9 ²⁾	x	2.0 ³⁾
v priemere za obdobie	x	2.5 ⁴⁾	x	2.2 ⁵⁾

¹⁾ metóda ESA2010; predbežné údaje, absolútne hodnoty sú v bežných cenách, indexy sú zo stálych cien vypočítaných reťazením objemov s použitím referenčného roka 2010

²⁾ v decembri 2018 oproti decembru 2017

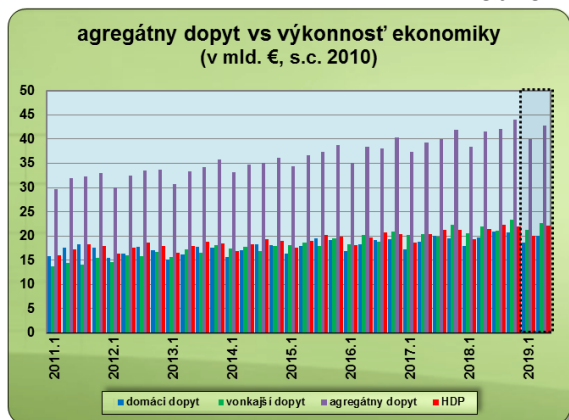
³⁾ v júni 2019 oproti júnu 2018

⁴⁾ v priemere za rok 2018 oproti roku 2017

⁵⁾ v priemere za 1. polrok 2019 oproti 1. polroku 2018

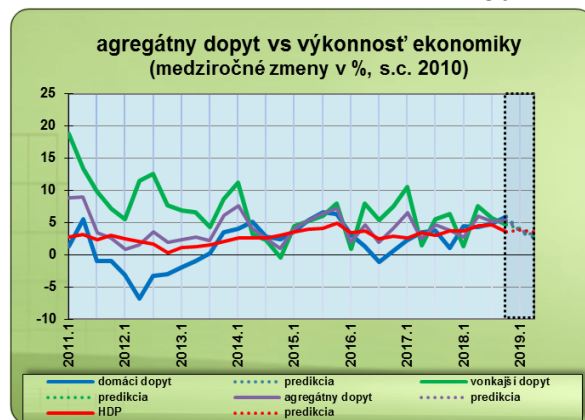
Prognóza vývoja vybraných ukazovateľov na 1. polrok 2019

Obr. 9

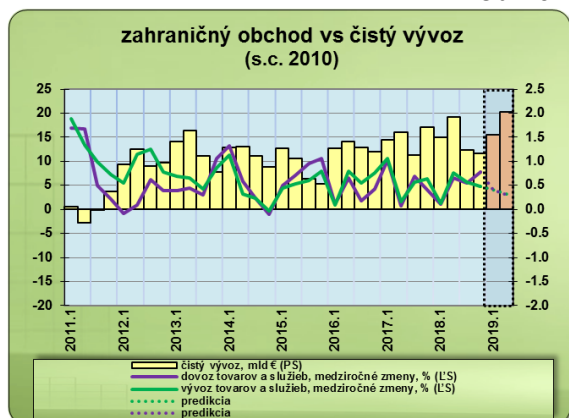
Zdroj: ŠÚ SR vlastné výpočty

Obr. 12

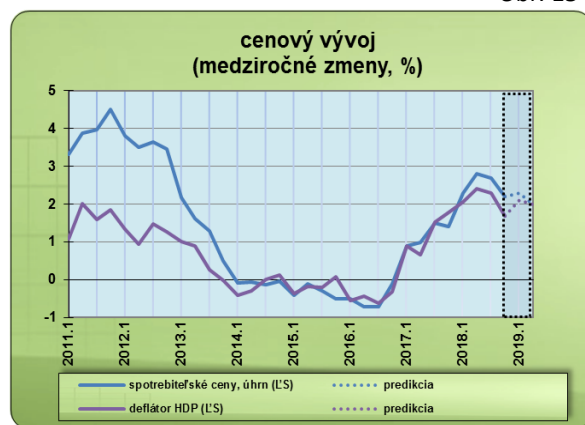
Zdroj: ŠÚ SR vlastné výpočty

Obr.10

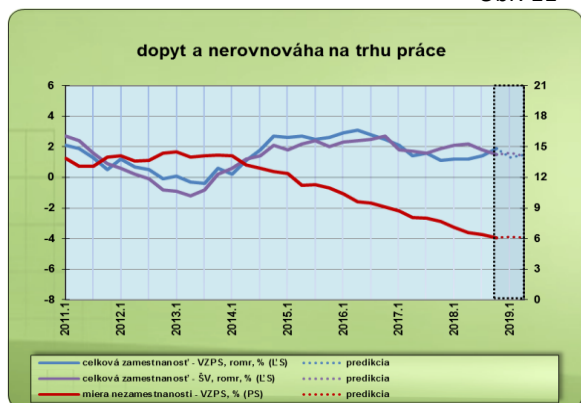
Zdroj: ŠÚ SR vlastné výpočty

Obr. 13

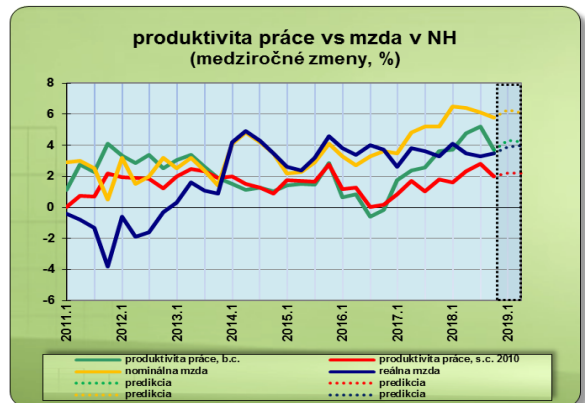
Zdroj: ŠÚ SR vlastné výpočty

Obr. 11

Zdroj: ŠÚ SR vlastné výpočty

Obr. 14

Zdroj: ŠÚ SR vlastné výpočty

Vydal: INFOSTAT
Inštitút informatiky a štatistiky,
Leškova 16
817 95 Bratislava 15

Kategória publikácie: GHG

Vedúci redaktor: Ing. Ján Haluška, PhD.

Počet strán: 25

Počet výtlačkov: ---

ISSN: 2454-0773

3.GHG.2.4 - 326/2019
